

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 13 juni 2025

Mål nr
B 2822-24

PARTER

Klagande

1. S.O.G.

2. P.U.U.

Motparter

1. Göteborgs tingsrätt
404 83 Göteborg

2. Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

3. A.A.
Göteborgs tingsrätt

4. B.B.
Göteborgs tingsrätt

5. Sveriges Domstolar, 202100-2742

551 81 Jönköping

SAKEN

Enskilt åtal om tjänstefel m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2024-03-14 i mål B 2275-24

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen undanröjer hovrättens dom och återförvisar målet till hovrätten för fortsatt behandling.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

P.U.U. och S.O.G. har, som de får uppfattas, yrkat att hovrättens dom upphävs.

SKÄL

Bakgrund

1. P.U.U. och S.O.G. väckte enskilt åtal mot en domare och en beredningsjurist vid Göteborgs tingsrätt och yrkade att de skulle dömas för tjänstefel. De förde också talan om skadestånd mot domaren och beredningsjuristen samt mot Göteborgs tingsrätt, Justitiedepartementet och Sveriges Domstolar.

2. Hovrätten har sammanfattat grunden för talan på följande sätt. Domaren och beredningsjuristen har missbrukat sin ställning och gjort sig skyldiga till tjänstefel, i förening med uppenbar rasdiskriminering, när tingsrätten avvisade kärandenas stämningsansökan i ett visst mål, trots att kärandena kommit in med begärd komplettering. S.O.G. har för sin del också gjort gällande att hans svaromål i ett annat mål vid tingsrätten uteslutits ur målet på ett bedrägligt sätt. Yrkandena om skadestånd rör allmän egendomsskada och följdskador samt ren förmögenhetsskada under mer än 30 år, samt personskada under de senaste 30 respektive tio åren.
3. Hovrätten ansåg att talan var uppenbart ogrundad och meddelade dom i målet utan att utfärda stämning.
4. Av handlingarna framgår att stämningsansökan, som till övervägande del är på engelska, inte var underskriven och att någon ansökningsavgift inte hade betalats. Något föreläggande att komplettera ansökan utfärdades inte. Däremot har P.U.U. i ett telefonsamtal till hovrätten bland annat angett att han vill väcka enskilt åtal mot de parter som finns angivna i den skrift som har getts in.
5. P.U.U. och S.O.G. har i Högsta domstolen gjort gällande att hovrätten har begått rättegångsfel genom att pröva målet trots att ansökningsingen inte var egenhändigt undertecknad och någon ansökningsavgift inte betalats. De har också påtalat att det i målet saknades ett intyg från åklagaren om att inte väcka åtal.

Rättsliga utgångspunkter

6. Bestämmelser om handläggningen av mål om enskilt åtal finns i 47 kap. rättegångsbalken. De ska tillämpas när hovrätten tar upp ett sådant mål omedelbart (se 53 kap. 2 §). I 47 kap. 2 § anges vad en stämningsansökan

ska innehålla. Där framgår också att ansökan ska vara egenhändigt undertecknad.

7. Om ansökan inte uppfyller föreskrifterna i 47 kap. 2 § ska målsäganden föreläggas att avhjälpa bristen. Detta gäller också om ansökningsavgiften inte har betalats. (Se 47 kap. 3 §.)

8. Följer inte målsäganden ett föreläggande att avhjälpa brister i ansökan ska den avvisas, om ansökan är så ofullständig att den inte utan väsentlig olägenhet kan läggas till grund för en rättegång i ansvarsfrågan. Ansökan ska också avvisas om ansökningsavgiften inte betalas. (Se 47 kap. 4 §.)

9. Om ansökan inte avvisas ska rätten utfärda stämning på den tilltalade att svara i målet. Om målsägandens framställning inte innefattar laga skäl för åtalet eller om det annars är uppenbart att detta är ogrundat får rätten genast meddela dom i målet, utan att utfärda stämning. (Se 47 kap. 5 §.)

10. Möjligheten att genast meddela dom ska inte användas när en stämningsansökan inte uppfyller kraven i 47 kap. 2 § och ett kompletteringsföreläggande ska utfärdas. Bestämmelsen i 47 kap. 5 § och dess motsvarighet för tvistemål i 42 kap. 5 § är avsedd för situationer när yrkanden och grunder är klart angivna, men ohållbara. (Jfr prop. 1983/84:78 s. 42 ff. samt Peter Fitger m.fl., Rättegångsbalken, suppl. 86, april 2019, s. 42:17 samt exempelvis NJA 1999 C 44.) I andra fall kan bestämmelsen om avvisning aktualiseras (jfr Per Olof Ekelöf m.fl. Rättegång V, 8 uppl. 2011, s. 43).

11. Denna ordning är inte enbart motiverad av formella skäl. Brister i en stämningsansökan kan vara av sådan karaktär att en prövning i sak av rättssäkerhetsskäl inte bör ske innan bristen avhjälpes. Det gäller t.ex. när ansökan inte är egenhändigt undertecknad eftersom det innebär en

osäkerhet i frågan om ansökan verkligen härrör från sökanden. Även när bristen avser obetald ansökningsavgift finns det hinder mot att ta upp målet till prövning i sak. En kårande har inte anledning att förvänta sig ett avgörande i sak när det föreligger brister av detta slag (jfr NJA 1993 s. 231). Och att en dom inte ska meddelas när stämningsansökan är alltför otydligt utformad hänger samman med att rättskraften i sådana fall kan vara svår att bestämma.

Bedömningen i detta fall

12. Den stämningsansökan som P.U.U. och S.O.G. har gett in till hovrätten var inte undertecknad av dem. Någon ansökningsavgift hade inte heller betalats. Stämningsansökan är dessutom relativt mångordig och i stora delar svårbegriplig. Det är inte klart vilket agerande som görs gällande som tjänstefel och inte heller vilket agerande från motparternas sida som är skadeståndsgrundande.

13. I den angivna situationen skulle hovrätten ha kompletteringsförelagt P.U.U. och S.O.G. angående bristerna. Det fanns inte utrymme för hovrätten att i stället meddela dom utan att utfärda stämning. Att hovrätten ändå gjorde det har inneburit att det har förekommit ett rättegångsfel. Felet har inverkat på målets utgång och kan inte avhjälpas i Högsta domstolen. Hovrättens dom ska därför undanröjas och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit justitieråden Anders Eka, Petter Asp, Malin Bonthron, Cecilia Renfors (referent) och Margareta Brattström. Föredragande har varit justitiesekreteraren Mathilda Rydstern.